

Länsstyrelsen
Skåne

Biologisk mångfald i de skånska kommunernas planeringsunderlag och verksamheter

Titel: Biologisk mångfald i de skånska kommunernas planeringsunderlag och verksamheter
Utgiven av: Länsstyrelsen i Skåne län
Författare: Johanna Thidell
Beställning: Länsstyrelsen Skåne
Naturskyddsenheten
205 15 Malmö
Telefon 010-224 10 00
www.lansstyrelsen.se/skane
Copyright: Länsstyrelsen Skåne
ISBN: 978-91-87423-55-0
Rapportnummer: 2014:14
Layout: Johanna Thidell
Tryckeri, upplaga: Länsstyrelsen Skåne, 250 ex
Tryckår: 2014
Omslagsbild: Johanna Thidell

Förord

Kommunerna är centrala i arbetet med att bevara Skånes biologiska mångfald. I den här rapporten ges en översikt över kommunernas huvudsakliga planer, program och andra verktyg för naturvård och biologisk mångfald. Dessutom identifieras vilka informationskällor kommunerna själva uppger att de behöver för den verksamheten.

Rapporten har gjorts inom ramen för arbetet med en naturvårdsstrategi för Skåne län. Naturvårdsstrategin ska bidra till att nå de av riksdagens miljö kvalitetsmål som har med biologisk mångfald att göra, i synnerhet miljömålet *Ett rikt växt- och djurliv*. För att nå miljömålen måste samhällets naturvårdsinsatser bedrivas med ett landskapsperspektiv, och alla berörda aktörer behöver involveras och vara aktiva i arbetet. Ett projektmål för strategiarbetet var därför att få kunskap om hur Skånes kommuner arbetar med biologisk mångfald. Alla kommuner kan bidra med insatser och har behov av aktuellt planeringsunderlag för att kunna ta hänsyn till naturvård-ens intressen. Länsstyrelsen bör vara behjälplig i det arbetet, bland annat med regionala underlag och prioriteringar.

Naturvårdsplaner finns hos nästan samtliga kommuner men en tredjedel är mer än tio år gamla och i flera fall inaktuella. De skyddsvärda arter och miljöer som uppmärksammas i naturvårdsplanerna riskerar att inte bevaras om de inte dessutom lyfts fram i kommunernas översiktsplaner. De flesta kommuner har arbetat med lokala anpassningar av miljömålen i någon form men inte alltid för de miljömål som behandlar biologisk mångfald. En tredjedel av Skånes kommuner arbetar aktivt med grönplaner. Sådana planer beaktar inte alltid biologisk mångfald men bör tas till vara och kompletteras i det regionala arbetet med grön infrastruktur. Enkäten om kommunalt arbete med biologisk mångfald visade att det finns en stor efterfrågan på en nätbaserad samlingsplats för inventeringar, kartmaterial och planeringsunderlag och annat som kan användas för naturvårdsändamål.

Rapporten har finansierats med medel från Naturvårdsverket. Planer och program som är med i rapporten är de som fanns tillgängliga i november 2014. Kommunekologer, miljöstrateger och andra på kommunerna har bidragit med information om just deras kommuns planeringsunderlag.

Länsstyrelsen Skåne, Malmö november 2014

Per-Magnus Åhrén
Chef, Naturskyddsenheten

Innehållsförteckning

FÖRORD	3
INLEDNING	5
Rapportens bakgrund och syfte	5
Genomförande	5
BIOLOGISK MÅNGFALD I KOMMUNAL VERKSAMHET	6
Kommunala planer och program som berör biologisk mångfald	6
Naturvårdsplaner	6
Översiktsplaner	7
Miljömål	8
Grön infrastruktur	10
Vattenvårdsplaner och havsplanering	12
Andra dokument som berör biologisk mångfald hos kommunerna ..	13
Begrepp och verktyg som är viktiga för biologisk mångfald i kommunalt arbete	14
Ekosystemtjänster	14
Kommunala reservat	15
LONA- och LOVA-bidrag	15
Miljöförbund	16
KOMMUNENKÄTEN OM BIOLOGISK MÅNGFALD 2012	17
Bakgrund	17
Enkätens resultat	17
Sammanfattning av resultat	18
SLUTSATSER	19
UNDERLAG	22
BILAGA 1. SKÅNES KOMMUNERS PLANER SOM BEHANDLAR BIOLOGISK MÅNGFALD	24
BILAGA 2. DIAGRAM MED RESULTAT FRÅN ENKÄTUNDERSÖKNINGEN ..	26

Inledning

Rapportens bakgrund och syfte

Länsstyrelsen Skåne arbetar med att ta fram en länsomfattande naturvårdsstrategi. Det är en del av arbetet för att uppnå riksdagens sextonde miljökvalitetsmål *Ett rikt växt- och djurliv*, ett miljömål som inriktas på biologisk mångfald. Inom strategiarbetet analyseras underlag och redskap för biologisk mångfald inom olika sektorer arbete med naturvård och miljömål. Kommunerna har en betydande roll för den biologiska mångfalden i länet eftersom de har stort inflytande över naturvårdens villkor, både genom fysisk planering och genom kommunpolitikens förhållningssätt till natur- och miljöfrågor. Kommunerna kan till exempel arbeta med biologisk mångfald genom att framställa egna planer för naturvård, eller genom att bilda kommunala naturreservat. De är också en viktig kategori av aktörer i arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Här presenteras därför en översyn av planeringsunderlag, verktyg och viktiga begrepp som ingår i de kommunala verksamheterna och som specifikt berör biologisk mångfald. Dessutom identifieras vilka informationskällor kommunerna själva uppger att de behöver för verksamheten. Målet med rapporten är att ge en överblick av var de olika plantyperna förekommer och identifiera bra exempel på arbetsätt, samt belysa vilka eventuella luckor och behov som finns i länet som helhet. Sådana luckor behöver sedan lyftas fram i naturvårdsstrategin. De olika typerna av planeringsunderlag som ingår i översikten har olika juridisk status och deras användning i kommunalt planerings- och naturvårdsarbete skiljer sig också mycket åt sinsemellan. Det är också viktigt att komma ihåg att det framförallt är de kommunala översiktsplanerna som avgör vilken fysisk planering som faktiskt sker, men en granskning av översiktsplanernas innehåll vad gäller biologisk mångfald ligger utanför denna rapport.

Genomförande

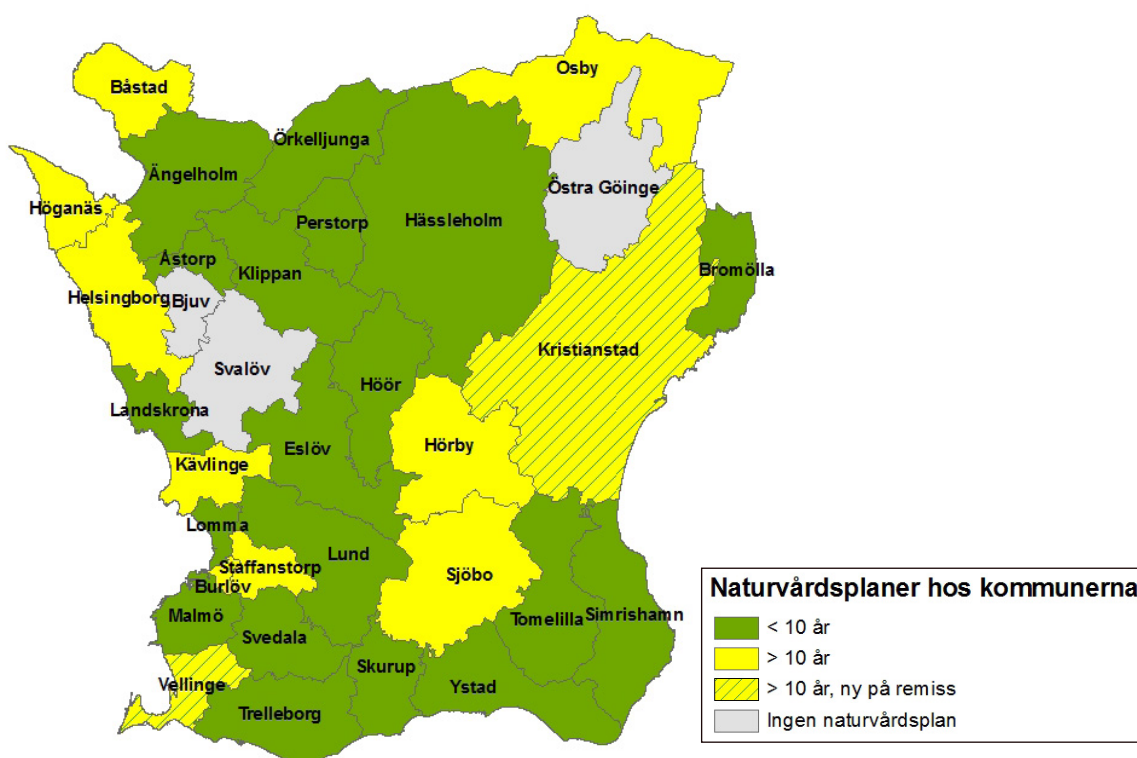
Rapporten presenterar en genomgång av strategiska planer och andra verktyg eller hjälpmedel som kan utgöra ett stöd i det kommunala miljö- och naturvårdsarbetet, och som specifikt har betydelse för att bevara biologisk mångfald i länet. Granskningen gjordes via kommunernas webbplatser och genom att personer som arbetar med naturvård på varje kommun fick tillfälle att kontrollera att listan över just deras kommuns viktigaste dokument stämde. Det är framförallt planunderlag av övergripande karaktär som avses; inventeringar och enskilda områdesbeskrivningar inkluderas inte. Översynen är en ögonblicksbild av vilka kommununderlag som fanns i november 2014. En förteckning över dokumenten finns i bilaga 1. Kommunerna Bromölla, Helsingborg, Hässleholm, Höör, Malmö, Simrishamn och Trelleborg har valts ut för en mer noggrann granskning och specifika exempel ges framförallt från de kommunerna. Exempelkommunerna valdes så att de fördelades över länet och eftersom de på lite olika sätt utgör goda exempel vad gäller vilka planeringsunderlag de tagit fram och vilka arbetsätt de använder. Resultaten från en enkät som gick ut till kommunerna 2012 har också sammanställts och analyserats. Enkäten handlade om vilka planeringsunderlag gällande biologisk mångfald som de skånska kommunerna använder och efterfrågar.

Biologisk mångfald i kommunal verksamhet

Kommunala planer och program som berör biologisk mångfald

Naturvårdsplaner

En kommunal naturvårdsplan är en avsiktsförklaring för naturvårdsarbetet. Det är också ett dokument som konkret ska påverka inriktningen på den fysiska planeringen så att kommunens naturvärden säkras, genom att politiker och tjänstemän aktivt använder sig av det. I Naturvårdsverkets publikation *Svenskt naturskydd 100 år* från 2009 slår man fast att kommunerna ”genom ansvaret för den fysiska planeringen har en nyckelroll när det gäller att planera – aktivt och förebyggande – så att olika miljökvalitetsmål uppnås.” Kommuner är inte skyldiga att upprätta planer för naturvård men i en annan rapport uppger Naturvårdsverket att ”ett strategiskt arbete med någon form av naturvårdsplan ger bättre förutsättningar för områdeskydd”. Enkätunderlag till den rapporten visar att de flesta av landets kommuner har någon form av plan, strategi eller program för naturvärden. Enligt enkäten är det dock bara i en dryg femtedel av fallen som kommunerna faktiskt utgår från sådana dokument när man arbetar med områdesskydd, medan en dryg fjärdedel utgår från översiktsplanen. Se vidare om detta nedan i stycket om översiktsplaner.

Figur 1. Karta över Skåne med kommunernas naturvårdsplaner och deras aktualitet. Observera att för Sjöbo kommun har naturvårdsplanerna inte antagits politiskt i kommunen.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

NATURVÅRDSPLANER I SKÅNE

Kommunala naturvårdsplaner kan både ha olika benämningar - exempelvis naturvårdsprogram, natur- och kulturmiljöprogram eller naturvårdspolicy - och skilja sig mycket åt i innehåll och utformning. Malmö och Simrishamns kommuner har i sina naturvårdsplaner lagt extra stor vikt vid aspekten att förmedla kunskap och information om naturvårdsarbetet till allmänheten och utformat planerna så att de även kan tjäna som utflyktsguider till naturområden. Naturvårdsplaner är ibland sammanslagna med planer för grönstruktur. I Skåne saknar bara 3 kommuner helt naturvårdsplan (se figur 1) men hos 10 kommuner är planhandlingarna mer än tio år gamla och i flera fall inaktuella. Trots de många varierande former som kommunernas naturvårdsdokument kan anta finns det likheter i vad de i allmänhet innehåller och tar upp:

- Det finns en bakgrundsdel med förutsättningar för naturvårdsarbetet (t.ex. styrmedel).
- Strategi, mål, vision och fokusområden för kommunens naturvårdsarbete lyfts fram.
- De innehåller beskrivningar och analyser av kommunens landskap och fysiska förutsättningar, med kartor och områdesbeskrivningar för särskilt intressanta naturvärden.
- Kulturmiljöer behandlas ofta åtminstone delvis i naturvårdsplanen.
- Ibland finns avsnitt om grönstruktur i hela eller delar av kommunen.
- Marina naturvärden finns sällan med i planerna, troligen bland annat på grund av kunskapsbrist. Ett undantag är Lomma kommun som har ett helt program för marina miljöer som kompletterar naturvårdsplanen.

Översiktsplaner

Även om en kommun har en ambitiös naturvårdsplan så måste man komma ihåg att

Ur Plan- och bygglagen, tredje kapitlet om kommunala översiktsplaner:

1§ Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen.

2§ Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. Planen ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas och hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.

3§ Översiktsplanen är inte bindande.

den inte är ett formellt styrdokument. Helt avgörande för dess genomslagskraft är istället vilka delar av den som kopplas till översiktsplanen och vilka ställningstaganden man gör där. Översiktsplanen är inte heller juridiskt bindande men likväl ett mycket starkt politiskt dokument där naturvårdsintressen vägs mot andra intressen. De ställningstaganden man gjort i översiktsplanen har stor betydelse när kom-

munen tar beslut enligt plan- och bygglagen och vid tillståndsbeslut enligt miljöbalken.

EXEMPEL PÅ ÖVERSIKTSPLANER FRÅN DE SKÅNSKA KOMMUNERNA

I naturvårdsplanen pekar en kommun ofta ut områden som är värdefulla för naturvärden och därmed behöver särskild hänsyn. Det är viktigt att man i samma kommuns översiktsplan också kan utläsa vilka de områdena är. Annars är risken stor att man aldrig går ifrån ord till handling med de hänsynstaganden som behövs. Ett bra exempel på en kommun som däremot gjort det är Bromölla kommun. I deras kommande översiktsplan har man helt enkelt förlagt hela avsnittet om mål, strategier och specifika fokusområden från naturvårdsplanen. Översiktsplanen för Helsingborgs kommun redovisar övergripande natur- och kulturstråk i kommunen och innehåller riktlinjer för att gynna biologisk mångfald, exempelvis att betesdrift och slåtter i biologiska kärnområden ska främjas. I Hässleholms kommuns översiktsplan listas ett antal större områden med värdefull natur, till vilka man avser koncentrera naturvårdsinsatser och där större projekt som kan ha påverkan på landskapet inte får placeras. Simrishamns kommun redogör för kommunens ställningstaganden angående värdefulla naturtyper och ansvarsarter i vad som än så länge är ett samrådsförslag till översiktsplan.

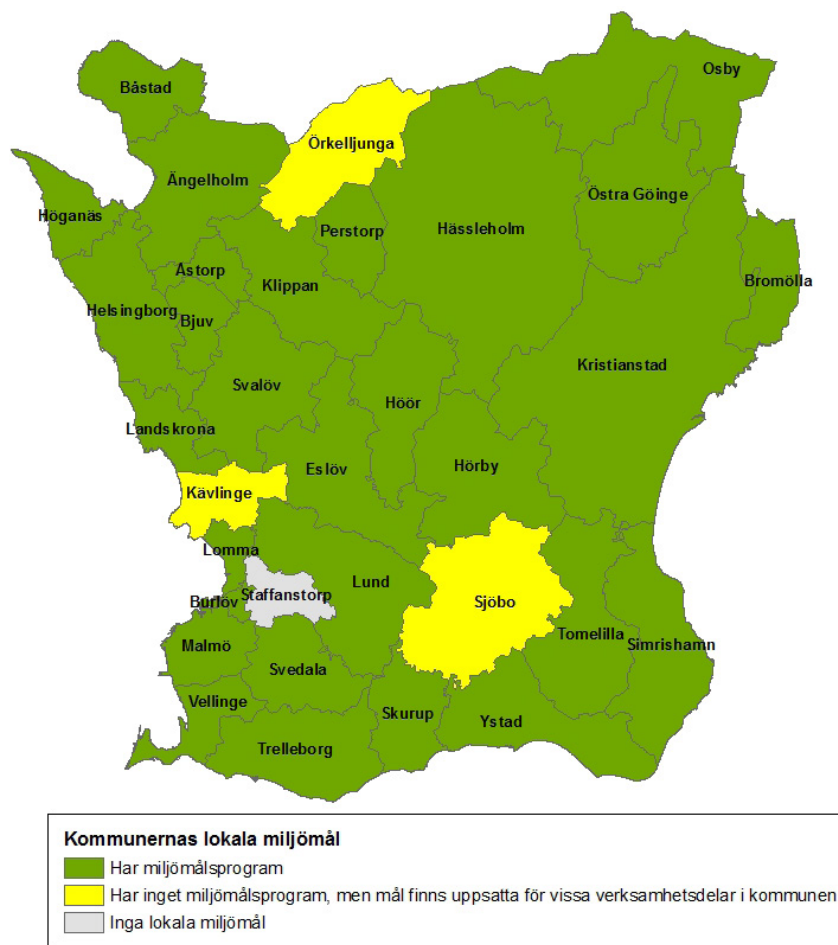

Det är värt att ha i åtanke att varken under samrådsprocessen eller efter en översiktsplan antagits utgör de satta ambitionerna en total försäkran om att naturvärden i en kommun verkligen bevaras. Planeringsbilden kan förändras av omprioriteringar och nya politiska intressen. Detta visar att inte heller översiktsplanen utgör en försäkran om att en kommuns naturvärden verkligen bevaras.

Miljömål

Kommunerna har en mycket viktig roll att spela i miljömålsarbetet genom att ta fram lokalt anpassade mål och åtgärder, så att miljömålen kan tillämpas politiskt utifrån kommunens egna prioriteringar och förutsättningar. Miljömålen används till exempel inom lokalt strategiarbete för hållbar utveckling, grön tillväxt och gröna jobb, folkhälsoprogram och miljöledning. Enligt en undersökning av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) från 2012 har 60 % av landets kommuner antagit lokala preciseringar av de nationellt och regionalt satta miljökvalitetsmålen. Två tredjedelar av kommunerna har dessutom antingen övergripande handlingsprogram eller strategier som utgår från de nationella, regionala eller lokala miljömålen, eller handlingsprogram utifrån miljömålen på flera verksamhetsområden. Värt att notera är att det allra största genomslaget i planeringssammanhang har miljömålen fått inom översiktlig planering och bebyggelseplanering, energi, avfall och VA samt inom miljötillsynen. SKL:s studie visade också att det huvudsakliga arbetet med miljömålen låg hos kommunstyrelsen hos 73 % av kommunerna. Det visar att målen är strategiskt intressanta och starkt kopplade till den kommunala planerings- och beslutsprocessen.

LOKALA MILJÖMÅL

Figur 2. Karta över Skåne där kommuner med lokala miljömålsprogram är utmärkta.
© Lantmäteriet Geodatasamverkan

Nästan samtliga (30 av 33) kommuner i Skåne har lokala anpassningar av miljömålen (se figur 2). De lokala målen är satta efter kommunens prioriterade arbetsområden och inkluderar därmed inte nödvändigtvis något av de mål som berör biologisk mångfald. Malmö och Helsingborg har bra exempel på miljömålsprogram med övergripande, lokala miljömål som inkluderar biologisk mångfald och redogör för hur målen ska genomföras. Ibland lyfts miljömålen om biologisk mångfald fram som grund för hela naturvårdsplanen och naturvårdsarbetet i kommunen; så har till exempel Hässleholms och Simrishamns kommuner arbetat. Simrishamns kommun uppger i samrådsförslaget till sin kommande översiktsplan att miljömålsystemet är styrande för översiktsplanen och dess genomförande. Även Trelleborgs kommun har ett omfattande miljömålsarbete där nya *Hav och inlandsvatten i balans* är det första av fem planerade dokument som tillsammans ska utgöra kommunens miljömålsprogram.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur är en viktig del i arbetet med att bevara biologisk mångfald. Begreppet innebär ett nätverk av ekologiska strukturer i landskapet som tillhandahåller de spridningsvägar som behövs för att livsmiljöer och arter ska kunna bestå på ett långsiktigt sätt. Ett av de viktigaste målen med en sådan infrastruktur är upprätthållandet av ekosystemtjänster. I kommunala planeringssammanhang är det ofta det mer rekreations- och friluftsinriktade begreppet grönstruktur som används för såväl områden med höga naturvärden som urbana parkmiljöer. Det är viktigt att skillnaden mellan begreppen *grönstruktur* och *grön infrastruktur* i planunderlag definieras så att de som använder dem vet att de menar samma sak. Att en kommun har ett underlag för grönstruktur som handlar om till exempel rekreationsområden och gröna tak behöver inte betyda att dessa strukturer gör någon stor nytta för den biologiska mångfalden och en grön infrastruktur.

I boverkets miljömålsenkät från 2013 för uppföljning av miljömålet God bebyggd miljö, beskrivs dokument som fyller funktionen av ett grön- och vattenstrukturprogram så här:

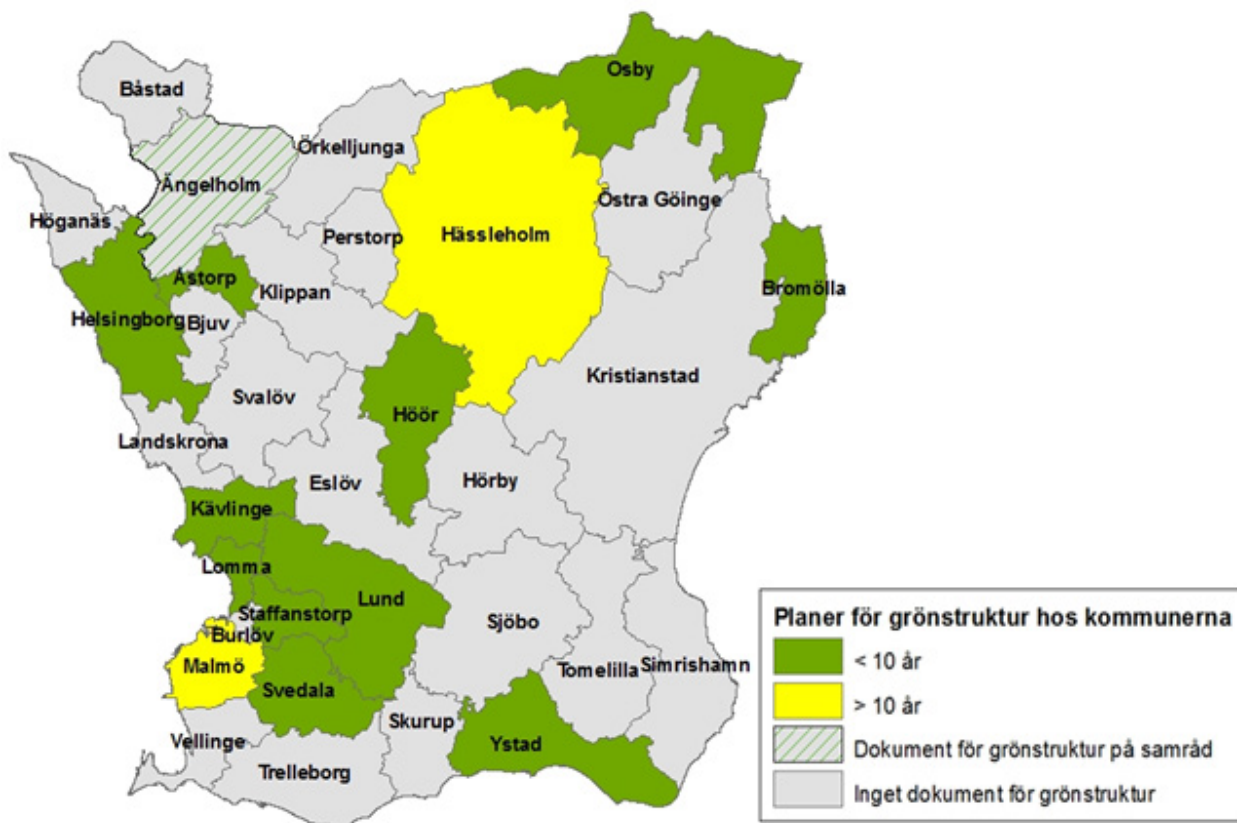
”Ett eller flera dokument som sammantaget beskriver och värderar grön- och/eller vattenområden i tätorter eller tätortsnära områden utifrån ekologiska och sociala utgångspunkter, samt anger strategier och förhållningssätt till hur dess värden skall bevaras och utvecklas. Områdenas värden för såväl natur- och kulturmiljö som rekreations- och friluftssändamål ska beaktas.”

Foton: övre Linda Gustafsson, nedre Rosa Czulowska.

Eftersom kommunerna i stor utsträckning styr den fysiska planeringen har de också en väsentlig roll i arbetet med att bevara och utveckla en grön infrastruktur i Sverige. Naturvårdsverket uppger i sin skrivelse *Förslag till hur en handlingsplan för grön infrastruktur kan tas fram på regional nivå* från 2013 att kommunernas översiktsplaner bör inkludera grön infrastruktur genom att redovisa den bäst lämpade mark- och vattenanvändningen med tanke på bland annat naturvärden och miljöaspekter. Naturvårdsverket lyfter också fram betydelsen av mellankommunal samverkan, exempelvis genom fördjupade översiktsplaner eller detaljplaner där kommuner samordnar gällande områden eller frågor som berör dem kollektivt.

PLANER FÖR GRÖNSTRUKTUR I SKÅNE

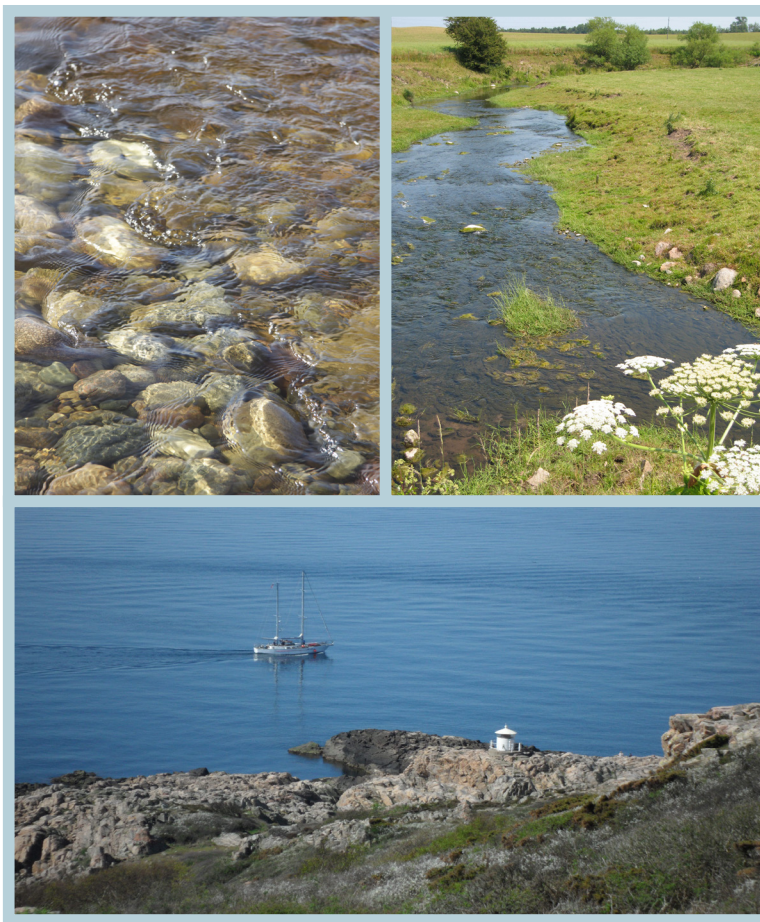

Figur 3. Karta över Skåne över vilka kommuner som har planer för grönstruktur.

© Lantmäteriet Geodatasamverkan

I Skåne har 13 kommuner planer eller program för grön infrastruktur i hela eller delar av kommunen (se figur 3). För några kommuner är dessa planer en del av naturvårdsplanen. I flera fall har kommuner inkluderat en redogörelse för grönstruktur i sina översiktsplaner men oftast gäller det bara befintliga strukturer och inte hur man planerar att utveckla den (se Region Skånes rapport *Grönstruktur i Skåne – strategier för en utvecklad grönstruktur* från 2012). En kommun som kommit långt på området är Helsingborgs kommun. I deras översiktsplan från 2010 presenteras både grönstråk och utvecklingsstrategier för dem och preciseras sedan i kommunens nya grönplan. Grönplanens utpekade områden kommer sedan i ytterligare mer detalj redogöras för i Helsingborgs kommande natur- och kulturmiljöprogram där naturvärden beskrivs tillsammans med vilka planer som finns för att bevara och utveckla dem. Även Malmö kommun uppmärksammar grönstruktur i sin föreslagna översiktsplan och har en särskild plan för grönstrukturer som parker och natur- och rekreationsområden (som dock är mer än tio år gammal). Kommunens naturvårdsplan är främst inriktad på befintliga naturvärden medan grönplanen inkluderar rekreationsaspekter och ger stöd i arbetet att utveckla gröna strukturer. Flera kommuner har grönplaner som enbart täcker vissa områden i kommunen, ofta större tätorter. Hässleholm är ett sådant exempel (även här är grönplanen över tio år) och de uppger i sitt naturvårdsprogram att programmets roll är att ”ta vid där grönplanen slutar” och därmed tillgodose den gröna infrastrukturen i hela kommunen.

Vattenvårdsplaner och havsplanering

Foton: övre t.v. Kerstin Söderlind, övre t.h. Marie Eriksson, undre naturum Kullaberg.

Kommunerna är involverade i flera olika typer av vattenplanering och på vattenområdet pågår just nu en dynamisk utveckling, där organisationer och plandokument gradvis anpassas till EU:s vattendirektiv och de behov som finns. I översiktsplanerna tar kommunerna upp mark- och vattenanvändningen ur ett planperspektiv. Vatten- och avloppsplan (VA-plan) har alla kommuner sedan länge – i mer eller mindre aktuell version. Där klargörs bl.a. gränsen för kommunens ansvar för att hålla ledningsnät för vatten och avlopp.

I många sammanhang samarbetar kommunerna i vattenfrågor, vilket är naturligt med tanke på att vattnet flyter över kommungränserna. På VA-sidan är många av kommunerna knutna till NSVA i nordväst eller till VA SYD i sydväst. Men enligt principerna i EU:s vattendirektiv försöker man numera alltmera att beakta avrinningsområdenas naturliga gränser, och kommunerna och andra intressenter samverkar därför nästan överallt i s.k. vattenråd. Vattenråden arbetar just utifrån avrinningsområden med åtgärdsprogram och planer, med ganska olika inriktning. Sådana program berör de kommuner som har någon del av sitt område inom vattendragets tillrinningsområde. Ett exempel är Tommarpsåns vattenvårdsplan som berör delar av Simrishamns och Tomelilla kommuner. I den finns många preciserade förslag till åtgärder. Den planen är ovanligt biologiskt inriktad, man

har till exempel förslag på var man gärna vill ta bort vandringshinder för fisk. Ytterligare en typ av vattenplan är den som omfattar flera eller alla aspekter av en kommuns vattenfrågor, såväl vattenkvalitet som biologiska värden. Det typen av planeringssätt motiveras av ekosystemansatsen¹, men ytterst få kommuner har gjort något konkret i den vägen. Några kommuner har dock så kallade vattengrupper, där tjänstemän från olika förvaltningar möts för att diskutera vattenfrågorna och de olika aktiviteter och problem som de möter i sin vardag.

Vad gäller planer för hav och kust är kunskapsbristen ett stort problem - kunskapen om Skånes marina områden är helt enkelt ofullständig (Region Skåne 2011). I Sverige, Östersjöregionen och i EU pågår arbetet med att utveckla en samordnande planering av havet där all planering och förvaltning som rör våra havsområden ska länkas samman. Genom att nyttjande och bevarande vägs mot varandra ska havsområdena sedan användas på ett hållbart sätt. Grunderna för havsplaneringen är att försiktighetsprincipen ska tillämpas och att ekosystemens funktioner måste upprätthållas. Man kan jämföra havsplaner med kommunala översiktsplaner i det avseendet att de båda behandlar riksintressen samtidigt som politiska ställningstaganden måste vägas in. I Skåne såväl som nationellt är Lomma en av få kommuner vars översiktsplan behandlar havsområdet. Kristianstads kommun håller på att ta fram en bred plan för sitt marina vatten och liknande arbete är nu aktuellt i alla kustkommuner.

VattenInformations System Sverige, VISS, är en databas för Sveriges alla vattendrag, större sjöar, kustvatten och grundvatten, med information som myndigheter och kommuner kan använda sig av och som i vissa fall är styrande för deras arbete. Det är uppgifter om miljöstatus, miljö kvalitetsnormer (krav på kvaliteten i vattenet), miljöövervakning, skyddade områden samt planerade och genomförda åtgärder.

Andra dokument som berör biologisk mångfald hos kommunerna

Översynen i denna rapport fokuserar på större planer och mer omfattande strategidokument. Det finns dock en rad andra dokumenttyper som har betydelse för och används inom arbetet med biologisk mångfald eller grönstruktur i kommunerna. Några exempel är inventeringar, kunskapssammanställningar, områdesbeskrivningar och åtgärdsprogram för enskilda arter eller naturtyper. Inventeringar kan vara gjorda av kommuner, länsstyrelser eller ideella organisationer (t.ex. vattenråd, som omnämndes i förra avsnittet). Sådana dokument kan utgöra mycket viktiga underlag till översiktsplaneringen eftersom de fångar upp aspekter och områden hänsyn där krävs, men som inte finns beskrivna i andra planer.

¹ Ekosystemansatsen är en arbetsmetod som utvecklats inom ramen för konventionen om biologisk mångfald (CBD). Metoden går bland annat ut på att sätta bevarande och nyttjande av naturresurser i ett landskapsperspektiv och samtidigt uppnå en ekonomiskt och socialt rättvis fördelning av den nytta som den biologiska mångfaldens genetiska resurser ger.

Begrepp och verktyg som är viktiga för biologisk mångfald i kommunalt arbete

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster lyfts allt oftare fram som en väsentlig aspekt av arbetet med miljö- och naturfrågor i samhället. I den omfattande utredningen ”Synliggöra värdet av ekosystemtjänster” (SOU 2013:68, remiss oktober 2013) betonas vikten av att beakta ekosystemtjänster i fysisk planering och annan utvecklingsplanering. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) - som utgör länken mellan kommunerna och regeringen och bland annat har till uppgift att stötta kommunerna i deras arbete med miljömålen – uttrycker i ett yttrande över remissen att de stöder regeringens ambition om att konkret arbeta med ekosystemtjänster. Samtidigt uttrycker de invändningen att ekosystemtjänstbegreppet i nuläget är för teoretiskt och otillräckligt preciserat för att konkret kunna tillämpas i kommunal planering och beslutsprocesser. SKL förordar därför att man genomför och utvärderar försöksprojekt på lokal nivå innan man försöker tillämpa ekosystemtjänstkonceptet i kommunal verksamhet.

SKÅNSKA KOMMUNER OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER

I många av de kommunala underlagen beskrivs bara ekosystemtjänsters allmänna relevans för naturvård medan planer för tillämpning i den egna kommunen saknas. Det finns likväl redan kommuner som på olika sätt börjat använda begreppet mer konkret. I Helsingborgs kommande grönplan är den centrala utgångspunkten att ”ta tillvara och öka grönstrukturens olika ekosystemtjänster”. Kommunen deltar även i projektet Local Action for Biodiversity (LAB) som leds av den internationella organisationen ICLEI² - Local Governments for Sustainability. ICLEI är ett globalt nätverk för hållbar utveckling i världens städer och i LAB-projektet ska deltagande lokala förvaltningar bland annat ansvara för att biologisk mångfald och ekosystemtjänster inom deras gränser inte försvinner eller försämras. Även Lomma kommun arbetar aktivt med ekosystemtjänster, både i ett projekt som rör kompensation av försämrade ekosystemtjänster i en detaljplan och i ett projekt om utvärdering av ekosystemtjänster i Lomma hamn. Dessutom har kommunförbundet Skåne startat ett tvärvetenskapligt projekt som rör ekosystemtjänster i kustnära kommuner. Projektet finansieras av Naturvårdsverket och syftar bland annat till att bygga en kunskapsplattform och ta fram instrument som kan användas i fysisk planering. Lärosätena i Lund, Malmö, Kristianstad och Helsingborg är involverade och av kommunerna är fyra aktiva i projektet (Helsingborg, Lomma, Malmö och Kristianstad) och i det breda nätverket finns ytterligare sex (Simrishamn, Trelleborg, Ystad, Båstad, Lund och Vellinge).

² International Council for Local Environmental Initiatives

Kommunala reservat

Enligt 7 kapitlet 4 § i Miljöbalken har kommunerna möjlighet att själva bilda naturreservat. Engagemanget att bilda reservat ser olika ut beroende på allmänt politiskt intresse i kommunen för sådana frågor och om det finns beständig naturvårdskompetens. Skåne län är ett av de län som har flest kommunala naturreservat i landet och i dagsläget finns det 33 kommunala reservat. Se tabell 1 för fördelning över kommuner.

Tabell 1. Kommuner i Skåne som bildat naturreservat

Kommun	Antal
Helsingborg	7
Lund	5
Kristianstad	4
Lomma	3
Landskrona, Malmö, Perstorp, Trelleborg	2 per kommun
Eslöv, Hörby, Höör, Simrishamn, Svalöv, Ystad	1 per kommun
Totalt i länet	33

LONA- och LOVA-bidrag

LONA (Lokala naturvårdssatsningen) lanserades 2004 och ger möjlighet för kommuner och föreningar att genomföra naturvårdsprojekt med upp till 50 % i statligt bidrag. Projekt och åtgärder kan vara av olika slag, exempelvis satsningar på friluftsliv, biologisk mångfald och skydd av tätortsnära natur. Avsikten med LONA är att ge ett ökat engagemang för naturvårdsfrågor, lokal förankring och skydd av tätortsnära naturtillgångar. Det finns flera utvärderingar av LONA som har visat att satsningen varit mycket framgångsrik, till exempel i en rapport från Naturvårdsverket (*Den lokala naturvårdssatsningen (LONAs) bidrag till uppfyllelse av miljö kvalitetsmålen från 2009*) där programmets bidrag till enskilda miljömåls måluppfyllelse beskrivs. Rapporten bedömer att LONA-programmet har gett effekter som verkar i miljömålets riktning för samtliga mål inom biologisk mångfald (*Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ett rikt odlingslandskap, Myllrande våtmarker samt Ett rikt växt- och djurliv*). De positiva effekterna är dessutom påvisbara för alla mål utom Hav i balans. LOVA (Lokala vattenvårdsprojekt) är ett anslag för havsmiljö som delas ut till kommuner och ideella föreningar för projekt med lokala åtgärder som förbättrar havsmiljön, i första hand genom att minska belastningen av näringsämnen till havet. Programmet initierades 2010 och skulle då löpa över tre år, men förväntas nu bli permanent.

LONA OCH LOVA I SKÅNE

Alla skånska kommuner har haft ett eller flera LONA-projekt sedan starten och många kommuner har idag flera rullande projekt. LONA-medlen har bland annat bidragit till att nyskapa våtmarker, till leder och rastplatser, till inventeringar, till naturpedagogik och till att bilda kommunala naturreservat. I Skåne finns stora problem med vattenkvaliteten, och under 2009-2012 fick Skåne 40,5 miljoner kronor i bidrag till LOVA-projekt vilket är den största tilldelningen i landet. Nästan samtliga kommuner har haft något eget projekt under den perioden eller deltagit i ett större tillsammans med andra kommuner. Precis som LONA-bidrag beviljas projekt med maximalt 50 % av totalkostnaderna vilket betyder att de som sökt satsat minst lika mycket. Totalt har det alltså satsats över 80 miljoner kronor på skånska vattenvårdsåtgärder.

Miljöförbund

Kommunerna Bjuv, Klippan, Perstorp, Svalöv och Örkelljunga är medlemmar i Söderåsens miljöförbund. Förbundet fungerar som en gemensam miljöförvaltning som bland annat sköter vissa delar av kommunernas strategiska arbete med miljömål och naturvård. Det rör sig om en rationalisering och kan innebära att den lokala förankringen blir sämre eftersom kommunerna inte har någon egen naturvårdskompetens. Likväl kan man se det som ett exempel på mellankommunal samverkan i linje med vad Naturvårdsverket ser som betydelsefullt för att utveckla en grön infrastruktur (se ovan i stycket om grön infrastruktur). Eftersom arter och naturtyper breder ut sig utan hänsyn till administrativa gränser är det viktigt att kommuner samarbetar.

Kommunenkäten om biologisk mångfald 2012

Bakgrund

Under våren 2012 skickade Länsstyrelsen ut en enkät till kommunerna med frågor om hur man arbetar med biologisk mångfald. 170 tjänstemän och samordnare på olika nivåer inom det kommunala arbetet med naturvård, planering, förvaltning av parker samt miljö och hälsoskydd fick enkäten, varav 46 svarade. Enkätens frågor handlade om vilka informationsunderlag (strategier, program, planeringsunderlag) om biologisk mångfald som kommunerna använder i sitt arbete, vilken sådan kunskap man upplever saknas och vilken typ av information som skulle vara mest användbar i det kommunala arbetet. Vidare besvarades frågor om hur underlag om biologisk mångfald och hotade aspekter av den ska finnas tillgänglig, om det finns behov av en samlingsplats för sådana planeringsunderlag och i så fall i vilken form.

Enkätens resultat

- ▶ De som besvarade enkäten hade i första hand arbetsuppgifter inom kommunal planering eller naturvård, men även inom miljö- och hälsoskydd, bygglovshandläggning och miljöstrategi (se bilaga 2 figur 2).
- ▶ Information gällande biologisk mångfald bland kommunens planeringsunderlag (se bilaga 2 figur 3) hittade 78 % av enkätens deltagare i naturvårdsplaner, 72 % i inventeringsresultat av miljöer och arter, 54 % i översiktsplaner, 39 % i grönstrukturplan och 39 % i fördjupade översiktsplaner eller planprogram.
- ▶ När det gällde andra underlag än kommunala (se bilaga 2 figur 4) använde 72 % länsstyrelsens inventeringar och 67 % material som rör skyddade områden och riksintressen. Artportalen användes av 54 % och VISS (Vatteninformationssystem Sverige) av 48 %. Många uppgav också att de använde sig av ideella organisationers kunnande och inventeringsresultat.
- ▶ Bland specifika strategier och program rörande biologisk mångfald som tillämpas i det kommunala arbetet (se bilaga 2 figur 5) använde 57 % Grönstruktur i Skåne (Region Skåne) och lika många Naturvårdsprogram för Skåne (Länsstyrelsen Skåne). 44 % använde sig av Tätortsnära natur (Länsstyrelsen Skåne), 24 % använde Förvaltningsplaner för södra Östersjön och Västerhavet (Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt vid Länsstyrelsen Kalmar) och 17 % använde Strategi för skydd av skog (Länsstyrelsen Skåne).
- ▶ Under frågan "Vilken kunskap som rör biologisk mångfald, hotade arter och miljöer saknar du information om?" efterfrågade många av enkättagarna inven-

teringar inom kommunen och information om viktiga arter; gärna i form av en naturdatabas. Några kommenterade att man vill ha bättre länsövergripande samordning och strategier för naturvårdsfrågor.

- ▶ Kunskap och informationsunderlag som särskilt efterfrågades (se bilaga 2 figur 6) var information på detaljnivå om utpekade kommunala områden (76 %), detaljerad kunskap om arter eller områden (65 %) samt hotade arters miljökrav (52 %). 41 % efterfrågade vägledning om hur man själv söker information i t.ex. Artportalen och Länsstyrelsens karttjänster.

- ▶ 85 % vill helst ha informationen tillgänglig (se bilaga 2 figur 7) i form av en hemsida som rör naturvård i Skåne och 80 % vill ha nedladdningsbara GIS-skikt – medan endast 26 % efterfrågar tryckt material.

- ▶ Nästan samtliga - 89 % - som svarade ansåg att det finns behov av en samlingsplats för program, strategier och planeringsunderlag som rör biologisk mångfald i Skåne (se bilaga 2 figur 8), och då återigen i form av en hemsida om naturvård i Skåne (57 %), alternativt eller kompletterat av att länsstyrelsen sammanfattar information och länkar (54 %) (se bilaga 2 figur 9).

Sammanfattning av resultat

Kommunernas arbete med biologisk mångfald är en oumbärlig del av naturvården i länet. Därför är det av största vikt att den länsövergripande naturvårdsstrategin tar hänsyn till kommunernas reflektioner om vad som är viktigt och vad som saknas för det arbetet. Enkäten visar att det finns ett stort behov av specifik information om arter, livsmiljöer och skötsel. Många upplevde att de saknar kunskap om den egna kommunens naturvärden och det är tydligt att inventeringar är en viktig kunskapskälla i det kommunala arbetet. Dels finns ett behov av att fler inventeringar av kommunernas värdefulla områden utförs men även av att genomförda inventeringar finns tillgängliga på ett lättöverskådligt sätt, exempelvis i form av en naturdatabas. Man efterfrågar en nätbaserad samlingsplats med möjlighet till erfarenhetsutbyte där man exempelvis kan hitta planeringsunderlag, strategier och GIS-skikt över naturvärden.

Slutsatser

Översiktsplaner och politiska beslut avgör

Kommunernas översiktsplaner har en mycket viktig roll för naturvården eftersom naturvårderna löper risk att bli förbisedda om de inte redovisas där och vägs mot andra intressen. Det är därför angeläget att informera om betydelsen av att i översiktsplanen inkludera ställningstaganden om en kommuns skyddsvärda arter och naturområden. Det är viktigt att Länsstyrelsen ger kommunerna stöd i detta genom att bistå med information, erfarenheter och planeringsunderlag både från regionalt och nationellt perspektiv. Även om kommunerna har utmärkta dokument och underlag så är det i sista steget politiska beslut som avgör.

Naturvårdsplaner och lokala miljömål finns hos nästan alla kommuner

I Skåne saknar bara tre av kommunerna helt naturvårdsplan, men nästan en tredjedel av kommunernas planhandlingar är mer än 10 år gamla och i flera fall inaktuella. Det är möjligt att naturvårdsintressen delvis täcks upp i dessa kommuners översiktsplaner men det är ändå lämpligt att man inom övergripande arbeten som naturvårdsstrategin verkar för att oskyddade naturvårdsintressen i kommuner utan naturvårdsplan på något sätt bevakas. Det är viktigt inte minst för att uppnå en sammanhängande regional grön infrastruktur.

Nästan samtliga kommuner har arbetat med egna miljömål vilket är att jämföra med att bara totalt 60 % av Sveriges kommuner har sådana lokala anpassningar. Dessa är satta efter vad som prioriteras i den aktuella kommunen och inkluderar inte nödvändigtvis mål om biologisk mångfald, vilket är avgörande ur naturvårdsstrategins perspektiv. Ett bra exempel på kommunalt miljömålsarbete är när miljömålen lyfts fram som grund till hela naturvårdsplanen. Exempel på lokala miljömålsanpassningar som inkluderar biologisk mångfald bör lyftas fram. Detta kan göras inom ramen för ett utökat informationsarbete på en nätbaserad samlingsplats för information och underlag som rör biologisk mångfald och naturvård (se mer om detta nedan).

Genom den fysiska planeringen kan kommunerna i stor utsträckning påverka utvecklande och bevarande av en grön infrastruktur. Drygt en tredjedel av Skånes kommuner har egna planer för grön infrastruktur, dock inte alltid för hela kommunen. Många kommuner har inkluderat grönstrukturer i översiktsplanen men redogör där oftast bara för befintliga strukturer och inte hur man planerar att utveckla den. Det ligger i det regionala naturvårdsarbetets intresse att lyfta fram existerande kommunala grönplaner, samt att man verkar för att de kompletteras i arbetet med en regional grönstruktur. Helsingborgs kommun kan framhållas som bra exempel på hur man kan arbeta med gröna strukturer.

Vattenmiljöer eftersatta i både regionalt och lokalt planeringsarbete

Kommunala planeringsunderlag inkluderar mycket sällan marina miljöer, vare sig i naturvårdsplaner andra dokument. Detta beror sannolikt på en avsaknad av kunskap om marina arter och miljöer. Det finns ett stort behov av att inventeringar och andra undersökningar utförs och av att få fram konkreta bedömningar av för vilka arter och områden kunskapsluckorna är störst. Samma kunskapsbrist finns på regional nivå så gemensamma insatser av Länsstyrelse och kommuner behövs. En positiv trend är dock att det bildas allt fler marina naturreservat. Vattenplaner som omfattar flera eller alla aspekter av en kommuns vattenfrågor ligger i linje med strategins målsättning och exempel på sådan integrerad planering bör lyftas fram.

Fler verktyg finns för att arbeta med biologisk mångfald

Ekosystemtjänstbegreppet är relativt nytt utanför den akademiska världen och enligt SKL fortfarande på en alltför teoretisk nivå för att tillämpas i kommunal planering och beslutsprocesser. Till viss del finns aktivt arbete med ekosystemtjänster redan inom kommunal verksamhet i Skåne. Å andra sidan är det vanligare att kommuner i sina planer presenterar vad begreppet innebär och förklarar dess allmänna relevans för naturvård, men utan ansats till egen tillämpning. En viktig uppgift för länsstyrelsen är därför att åskådliggöra hur man kan arbeta med ekosystemtjänster.

Både LONA och LOVA har varit framgångsrika i Skåne. Alla kommuner haft åtminstone ett eller flera projekt inom båda bidragsprogram. De kan inom strategin lyftas fram som goda exempel på arbetssätt som gynnar bevarande av biologisk mångfald och främjar lokala initiativ.

Söderåsens miljöförbund i nordvästra Skåne där flera mindre kommuner slagit ihop sina naturvårdsförvaltningar är en typ av samarbete som kan vara till stor nytta för att utveckla grön infrastruktur, vilken i allmänhet missgynnas av både fysiska och administrativa gränser. Goda exempel på hur naturvårdssamarbeten mellan kommuner fungerat i andra delar av landet behöver tas fram.

Kommunenkäten visar behov av samlad information

Enkäten till kommunerna om deras arbete med biologisk mångfald visade att det generellt sett finns en stor efterfrågan på inventeringar och specifik kunskap om arter och miljöer från deras sida. De som svarade på enkäten vill ha en samlingsplats för både sådan information och för program och planeringsunderlag i form av någon typ av hemsida på internet. En åtgärd som behöver ingå i det kommande handlingsprogrammet för naturvårdsstrategin är därför att skapa en sådan nätbaserad samlingsplats för olika typer av material som kan användas för naturvårdsändamål. Förutom större planer och program finns det redan en stor mängd inventeringar, handledningar för naturvård, kartor, sammanställningar om till exempel arters ekologi och erfarenhet av skötsel m.m. En kartläggning av vilka arter och naturtyper som upplevs som otillräckligt undersökta behöver också göras för att så småningom kunna möta kommunernas efterfrågan.

Tack!

Ett stort tack till Gösta Regnell, Lena Palenius, Per Carlsson och Johan Niss för värdefulla synpunkter och hjälp med skrivandet. Jag vill också tacka kommunekologer, miljöstrateger och andra som har svarat på mina frågor om just deras kommuners planeringsunderlag.

Underlag

Kommunala planer

Bromölla kommun:

Natur, kultur och rekreation (2012), Grönstrukturprogram (2004), Lokala miljömål i ett globalt perspektiv 2012 – 2016 (2012), Översiktsplan 2030 - Bromölla kommun (samrådshandling 2013)

Helsingborgs stads kommun:

Miljöprogram 2011 – 2015, Grönplan (antagen stadsbyggnadsnämnden 2013), ÖP 2010 - en strategisk översiktsplan för Helsingborgs utveckling (2010)

Hässleholms kommun:

Naturvårdsprogram för Hässleholms kommun (2005), Miljömålsprogram (2006), Grönplaner: Hässleholms tätort (2002) och Vinslöv (2004), Att leva, uppleva, arbeta och lära i Hässleholms kommun - Hässleholms kommuns översiktsplan (2006)

Höörs kommun:

Naturvårdsprogram (2012), Grönstrukturprogram för Höörs tätort (2007), Lokala miljömål och handlingsplan (2008)

Lomma kommun:

Översiktsplan 2010 för Lomma kommun (2011), Marint miljöprogram för Lomma kommun 2010 – 2020 (2010)

Malmö stads kommun:

Naturvårdsplan för Malmö stad (2012), Miljöprogram (2009), Grönplan (2003), Översiktsplan för Malmö - ÖP2012 (beslutsprocess pågår)

Simrishamns kommun:

Naturvårdsprogram (2010), Lokala miljömål (2010), Framtiden, Översiktsplan för Simrishamns kommun (samrådshandling 2013)

Trelleborgs kommun:

Natur- och kulturmiljöplan (2010)

Publikationer, skrivelser, rapporter och undersökningar från myndigheter och förbund

Naturvårdsverket:

Svenskt naturskydd 100 år (2009)

Att satsa på lokalt naturskydd. Rapport 6397 (2010)

Förslag till hur en handlingsplan för grön infrastruktur kan tas fram på regional nivå (2013)

Den lokala naturvårdssatsningen (LONAs) bidrag till uppfyllelse av miljö kvalitetsmålen (2009)

Ekosystemansatsen – en väg mot bevarande och hållbart nyttjande av naturresurser. Rapport 5782 (2007)

Region Skåne:

Grönstruktur i Skåne – Strategier för en utvecklad grön struktur (2012)

Friskt och livskraftigt hav och vatten i Skåne (2011)

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

Lokala miljömål och nationellt stöd - Resultat av SKL:s enkät och djupintervjuer 2011 och 2012 (2012)

Yttrande 13/6459 över remiss från Miljödepartementet "Synliggöra värdet av ekosystemtjänster" (SOU 2013:68) (2013)

Lagar:

PBL 3 kap. Översiktsplan.

Webbplatser

Havs- och vattenmyndigheten: <https://www.havochvatten.se/>

Vattenmyndigheterna: www.vattenmyndigheterna.se

VISS Vatteninformation Sverige: <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>

Miljömålsportalen: <http://miljomal.nu/>

Söderåsens miljöförbund: <http://www.soderasensmiljoforbund.se/>

ICLEI - Local Governments for Sustainability: <http://www.cbc.iclei.org/iclei>

Skånska kommunförbundet: <http://www.kfsk.se/>

Statistiska centralbyrån Sveriges officiella statistik – Statistiska meddelanden MI41SM1401 "Skyddad natur den 31 december 2013" tabell 5: <http://www.scb.se/>

Bilaga 1. Skånes kommuners planer som behandlar biologisk mångfald*

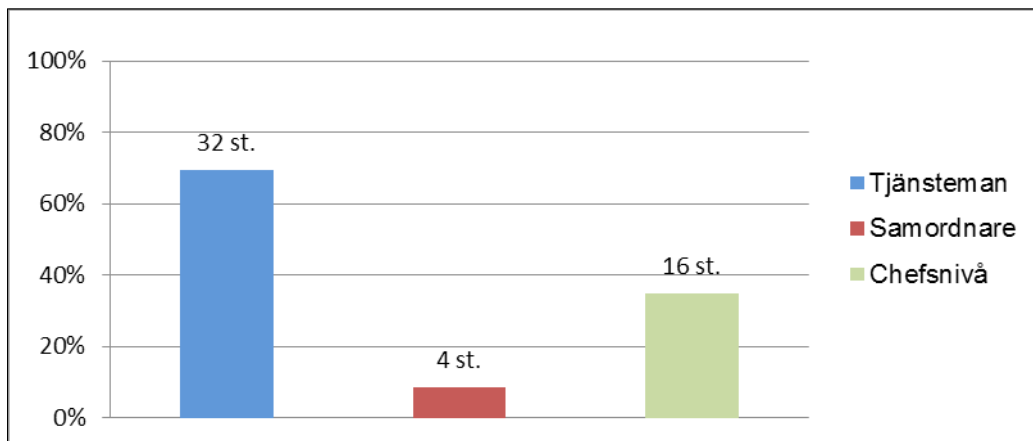
- = Dokument finns och är antaget.
- = Dokument finns men är äldre än tio år.
- = Dokument är föremål för samråd eller remiss

Kommuner:	Kommunala planer och aktualitet			
	Naturvårdsplan	Lokala miljömål	Dokument som behandlar grönstruktur	Övrigt
Bjuv	Ingen naturvårdsplan men arbete pågår	Miljömålsprogram Bjuvs kommun 2013-2014		Medlem i Söderåsens miljöförbund. Fördjupad översiktsplan för Söderåsen 2001.
Bromölla	Natur, kultur och rekreation (2012)	Lokala miljömål i ett globalt perspektiv 2012 – 2016 (2012)	Grönstrukturprogram (2004)	
Burlöv	Naturvårdsplan för Burlövs och Staffanstorps kommuner (1995)	Miljöprogram 2009-2015		
Båstad	Naturvårdsprogram (2002)	Miljöprogram 2012 – 2020		
Eslöv	Naturvårdsprogram (2007)	Program för lokala miljömål (2013)		
Helsingborg	Naturvårdsplan (1992)	Miljöprogram 2011 – 2015	Grönstrukturprogram (2014)	
Hässleholm	Naturvårdsprogram för Hässleholms kommun (2005)	Miljömålsprogram (2006)	Grönplaner: Hässleholms tätort (2002) och Vinslöv (2004)	
Höganäs	Naturvårdsplan (1997), arbete med ny pågår	Miljöprogram för Höganäs kommun (2012), arbete med Höganäs kommuns miljöprogram 2015 – 2025 pågår	Ingen grönplan men arbete pågår.	
Hörby	Naturvårdsplan för Hörby kommun (2001)	Hörby kommuns lokala miljömål (2005)		
Höör	Naturvårdsprogram (2012)	Lokala miljömål och handlingsplan (2008)	Grönstrukturprogram för Höörs tätort (2007)	
Klippan	Naturvårdsprogram för Klippans kommun (2008)	Miljöprogram 2020 Klippans kommun (2013)		Medlem i Söderåsens miljöförbund
Kristianstad	Nytt naturvårdsprogram 2014-2019 på remiss 2014	Lokala miljömål för Kristianstads kommun (2007)		
Kävlinge	Naturvårdsprogram Kävlinge kommun (2002)	Inget miljömålsprogram, men mål finns uppsatta för de olika verksamhetsdelarna i kommunen	Natur- och grönstrukturinventering (2009)	
Landskrona	Naturvårdsprogram för Landskrona kommun (2006)	Landskrona stads miljöpolicy med lokala miljömål 2012-2020		
Lomma	Naturmiljöprogram med grönplan för Lomma kommun 2008 - 2016 (2008)	Miljömål för Lomma kommun 2014 - 2020 (2014)	Se kommunens naturvårdsplan	Marint miljöprogram för Lomma kommun 2010 – 2020 (2010)
Lund	Grönstruktur och naturvårdsprogram för Lunds kommun – bevarande och utveckling (2006)	LundaEko II – Lunds kommuns program för ekologiskt hållbar utveckling 2014 - 2020 (2014)	Se kommunens naturvårdsplan	
Malmö	Naturvårdsplan för Malmö stad (2012)	Miljöprogram för Malmö stad 2009 - 2020 (2009)	Grönplan (2003)	
Osby	Naturvårdsplan för Osby kommun (2001)	Miljömål och handlingsprogram för Osby kommun (2009)	Grönplan för Osby tätort (2014)	

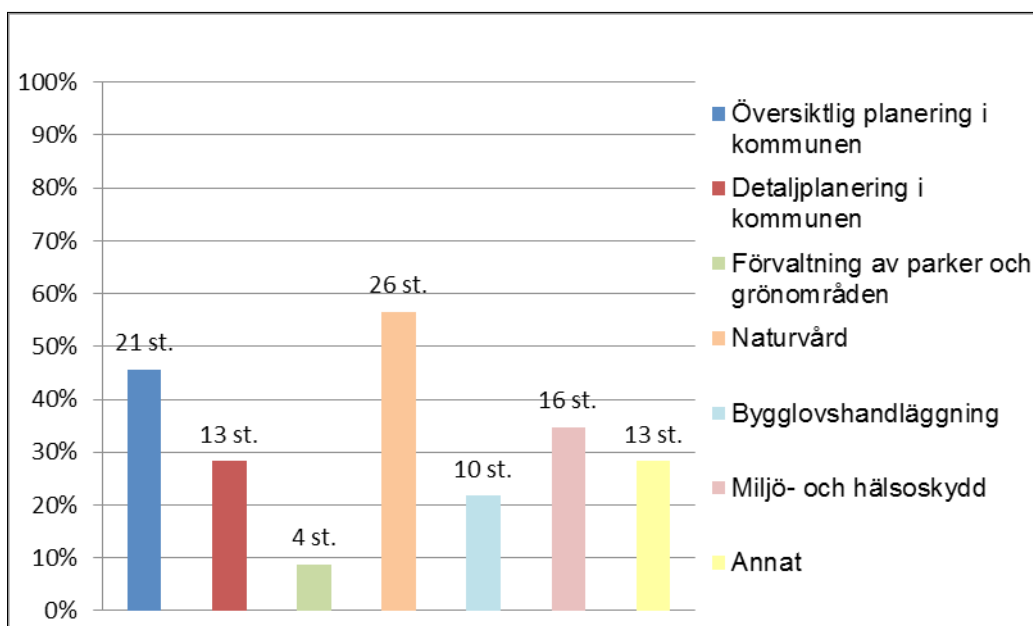
forts. Kommuner:	Naturvårdsplan	Lokala miljömål	Dokument som behandlar grönstuktur	Övrigt
Perstorp	Naturvårdsprogram Perstorps kommun 2005 – 2010 (2006)	Miljömålsprogram för Perstorps kommun (2010)		Medlem i Söderåsens miljöförbund.
Simrishamn	Naturvårdsprogram (2010)	Lokala miljömål (2010)		
Sjöbo	Naturvårdsplan (2001) och Åtgärdsprogram för naturvården (2002) (ej antagna program)	Inget miljömålsprogram, men mål finns uppsatta för de olika verksamhetsdelarna i kommunen		
Skurup	Naturvårdsprogram (2014)	Lokala miljömål och miljöhandlingsprogram 2008-2012 (2008), förslag till nytt 2014		
Staffanstorp	Naturvårdsplan för Burlövs och Staffanstorps kommuner (1995)		Grönplan för landsbygden (2008), Grönplan för Staffanstorp och Hjärup (2010)	
Svalöv	Ingen naturvårdsplan men arbete pågår	Svalövs miljömål 2009 – 2015 (2009)		Medlem i Söderåsens miljöförbund. Fördjupad översiktsplan för Söderåsen 2001.
Svedala	Naturvårdsplan 2008 (2009)	Miljömålsprogram 2005 – 2010 (2006) och förslag till nytt 2013	Svedala kommun grönplan (2011)	
Tomelilla	Naturvårdsprogram för Tomelilla kommun (2010)	Miljömål och Tomelilla – förslag till handlingsprogram 2009-2015 (2009)		
Trelleborg	Natur- och kulturmiljöplan (2010)	Trelleborgs miljömålsprogram 2014 – 2020: Del 1: "Hav och inlandsvatten i balans" (2013) Del 2: "Natur och landsbygd i levande mångfald" remiss 2014 Del 3: "Giffri och god livsmiljö" remiss 2014		
Vellinge	Naturvårdsprogram Vellinge kommun på remiss 2014	Lokala miljömål Vellinge kommun (2008)		
Ystad	Naturvårdsprogram (2012)	Miljöprogram för Ystads kommun 2014 - 2020 (2014)	Grönstrukturprogram för Ystad tätort (2008)	
Åstorp	Åstorps naturvårdsprogram (2008)	Miljömål för Åstorps kommuns verksamheter 2010-2020 (2010)	Grönstrukturplan för Åstorps kommuns samhällen (2011)	
Ängelholm	Naturvårdsprogram för Ängelholms kommun (2010)	Ängelholms miljöplan (2012) 2014 – 2021	Grönstrukturplan för Ängelholms kommun 2013-2020, samrådshandling 2014	
Örkelljunga	Naturvårdsplan (1998) och Naturvårdsprogrammet "Bland stengården och slättergubbar" (2009)	Inget miljömålsprogram, men mål finns uppsatta för de olika verksamhetsdelarna i kommunen		Medlem i Söderåsens miljöförbund
Östra Göinge		Programhandling för miljöarbetet i Östra Göinge (2014)		

* Planerna har valts ut så att sammanställningen fokuserar på planer, program och strategier med större omfattning och inkluderar inte inventeringar, områdesbeskrivningar eller åtgärdsprogram för enskilda arter eller naturtyper.

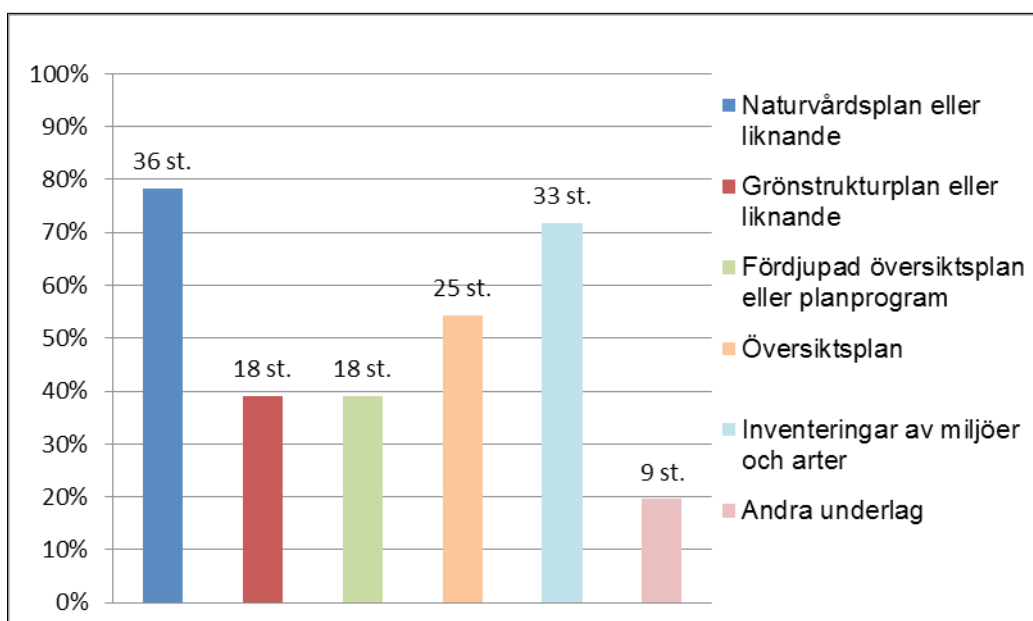
Bilaga 2. Diagram med resultat från enkätundersökningen

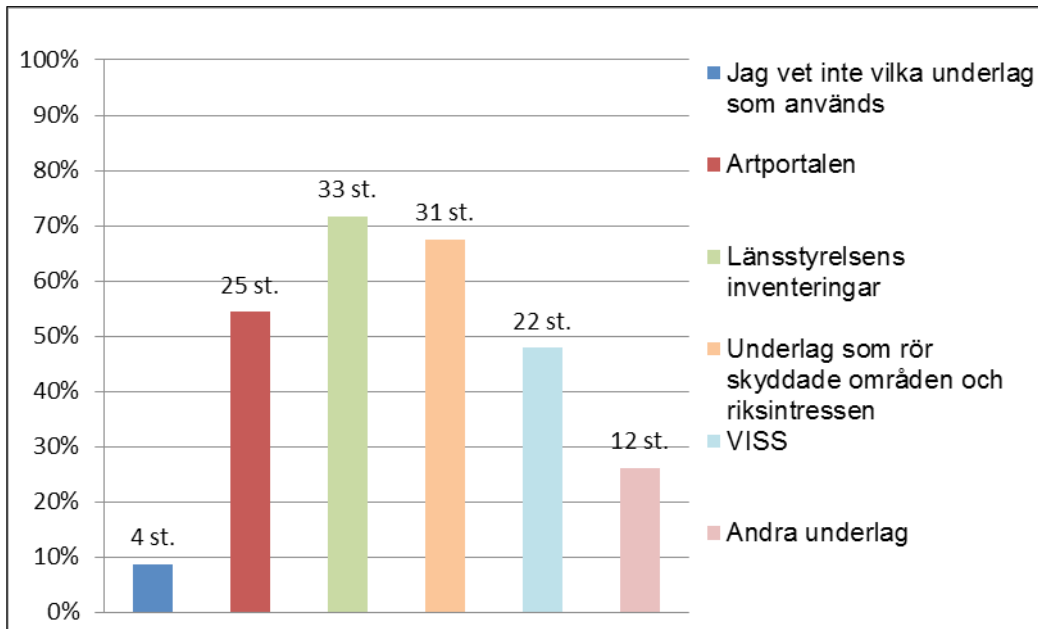
Figur 1. Enkättagarnas huvudsakliga befattningar.

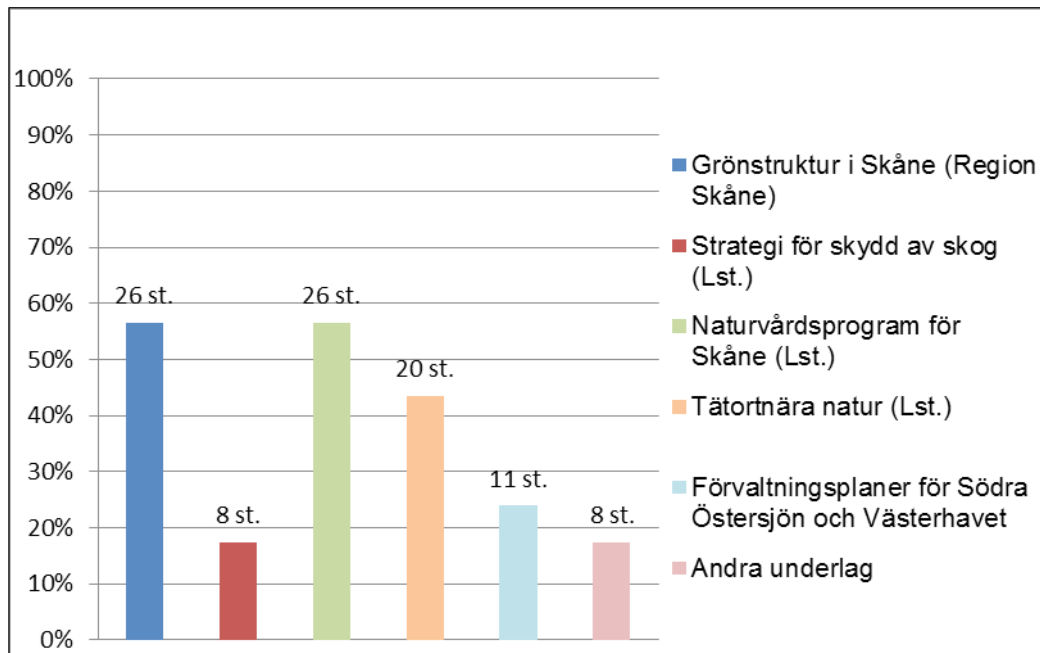
Figur 2. Enkättagarnas huvudsakliga arbetsuppgifter.

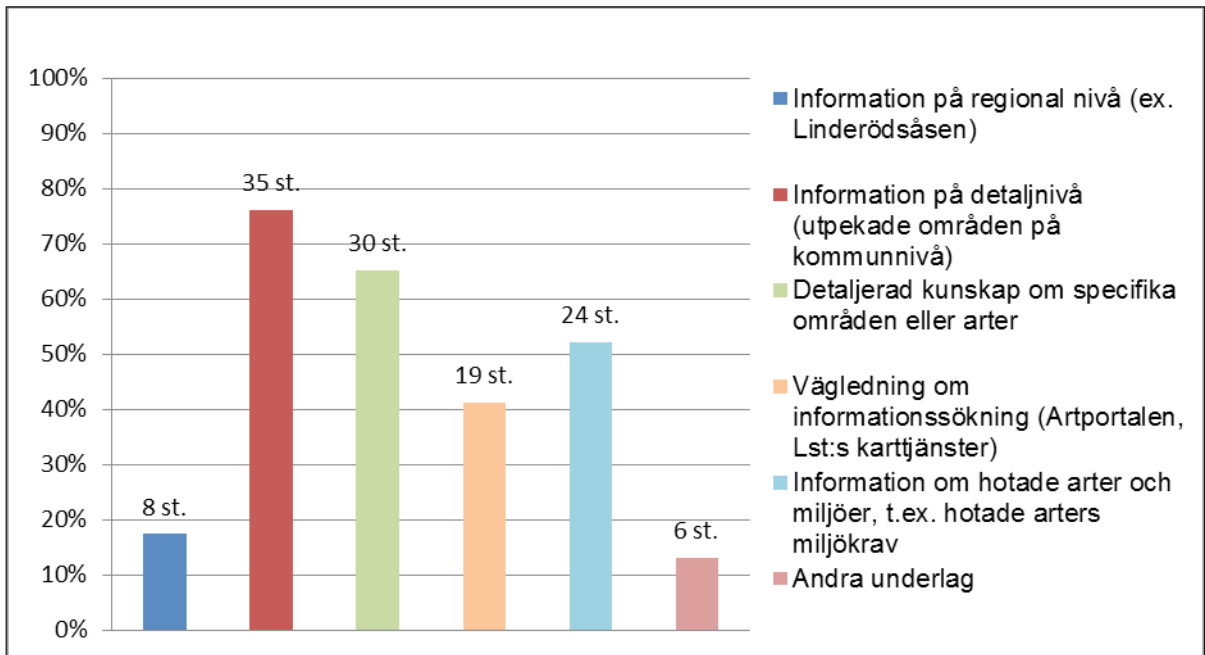
Figur 3. I vilken utsträckning kommunala planeringsunderlag som berör biologisk mångfald används som informationskällor.

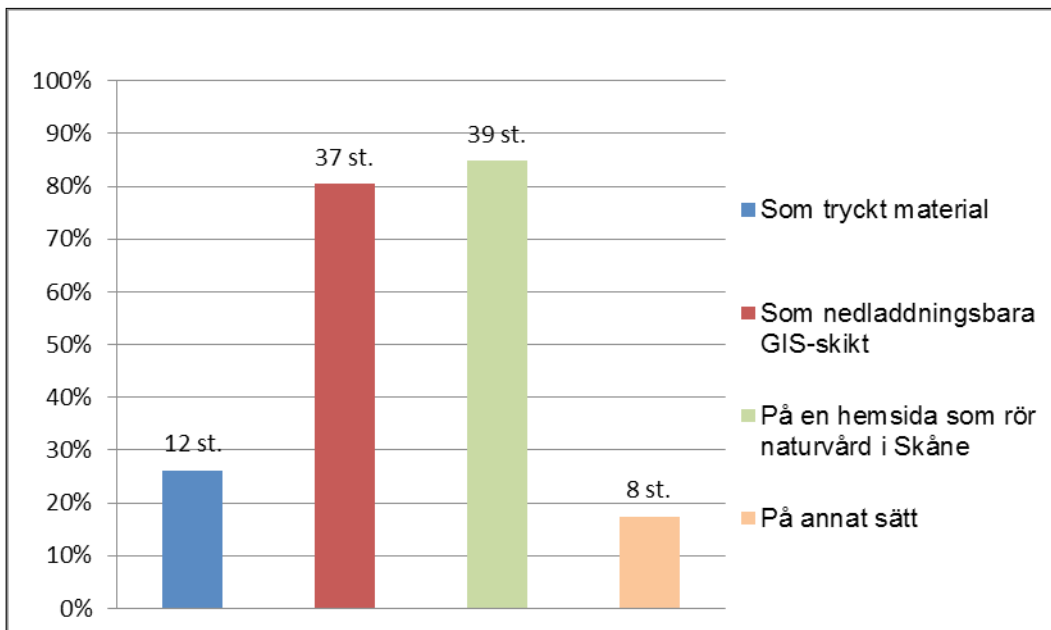
Figur 4. I vilken utsträckning andra planeringsunderlag som berör biologisk mångfald används.

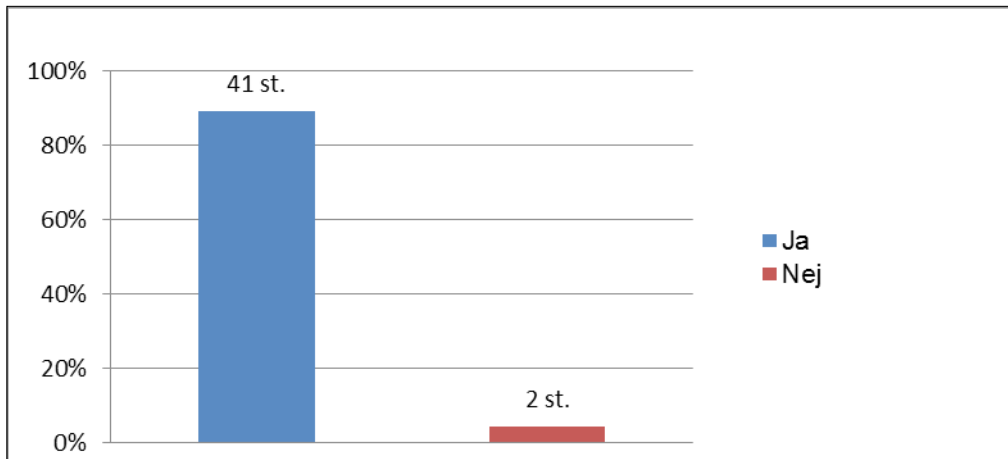
Figur 5. I vilken utsträckning strategier och program som berör biologisk mångfald används.

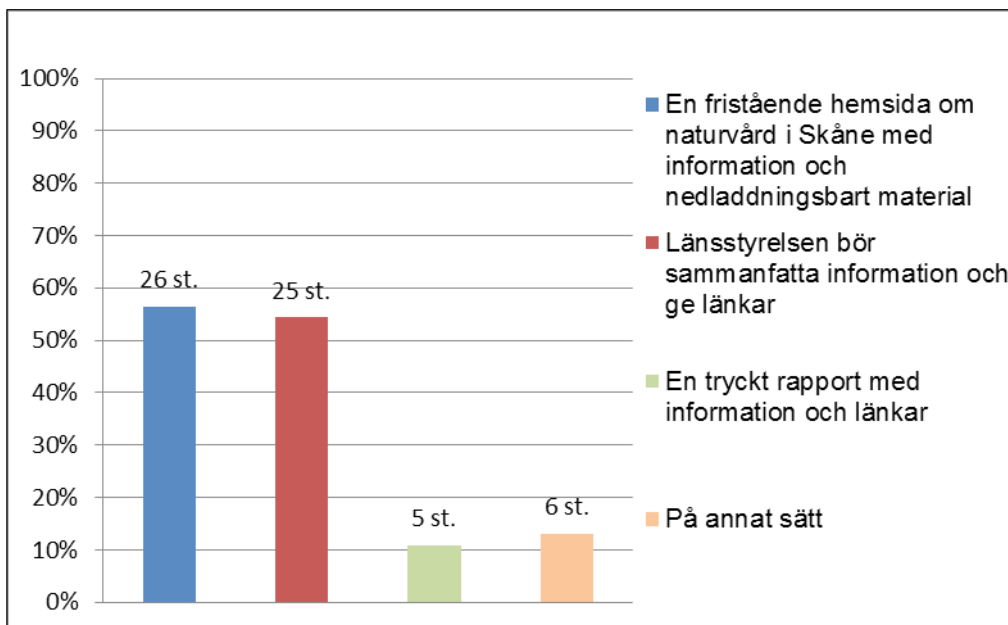
Figur 6. I vilken utsträckning olika typer av information om biologisk mångfald efterfrågas i det kommunala arbetet.

Figur 7. I vilken utsträckning man för kommunernas arbete efterfrågar olika format och tillgänglighet på planeringsunderlag rörande biologisk mångfald.

Figur 8. I vilken utsträckning det upplevs finnas behov av en samlingsplats för program, strategier och planeringsunderlag som rör biologisk mångfald i Skåne.

Figur 9. Hur en samlingsplats för program, strategier och planeringsunderlag för biologisk mångfald i Skåne anses behöva vara organiserad.

Kommunerna är centrala i arbetet med att bevara Skånes biologiska mångfald men det finns skillnader i vad de har för underlag och verktyg inom kommunalt planerings- och naturvårdsarbete. Den här rapportens syfte är att ge en överblick av vilka huvudsakliga underlag och viktiga begrepp som förekommer i de kommunala verksamheterna och som specifikt berör biologisk mångfald. Bra exempel på arbetssätt lyfts fram och informationskällor som kommunerna själva uppger att de behöver för sin verksamhet presenteras med hjälp av enkätresultat.

Rapporten har gjorts inom ramen för arbetet med att ta fram en naturvårdsstrategi för Skåne. Strategin ska bidra till att nå de av riksdagens miljö kvalitetsmål som har med biologisk mångfald att göra, i synnerhet miljömålet Ett rikt växt- och djurliv.

Länsstyrelsen
Skåne

www.lansstyrelsen.se/skane